

דשאני קריעה כיון שמן הסתם מקרעין לקטן כשעור טפח כדין לכן ניכר מן הקרע שהוא לשם אבלות ושייכת בו עגמת נפש לרואים, מה שאין כן שלא לספר ולכבס קטן אחד או אפילו כמה בנים קטנים אינו מוכח שהוא משום אבלות ואינו דומה לתשעת הימים שאז אין מספרים ומכבסים לכל הקטנים שבעיר ומוכח שהדבר הוא משום זכר לחורבן. ולפי זה מה שנקטה הגמרא לשון מקרעין ולא קורעין הוא משום שקטן ביותר אינו יכול לקרוע לעצמו כלל ולא משום שעושים בו סימן קריעה בעלמא, ושלא כב"ח ופרישה אות מ"ז וכן בט"ז לא הביא דבריהם אלה.

ולפי זה אתו דברי החיי אדם שפיר. ורק מה שבמגן אברהם סעיף קטן ל"א הביא ראייה מהגהות מנהגי מהר"י טירנא במנהגי חודש אב אות נ"ט, אמר מהר"ש בשם מהר"א ק שהניח בניו כשהם קטנים לאכול בשר אחר חצות בערב תשעה באב שחל בשבת עכ"ל ההגהות ודייק המגן אברהם שמשמע דס"ל שלגדולים אסור ולקטנים מותר לאכול בשר, באליהו רבה דחה שבהגהות מיירי בתשעה באב שחל בשבת ושבערב תשעה באב שהוא יום ששי הניח לקטנים לאכול בשר אחר חצות כיון שיש קצת קדושת שבת אחרי חצות ואם כן אדרבה משמע שבשאר ערב תשעה

באב אסור גם לקטנים. ומוכח כן בלקט יושר חלק א' עמוד 110, וז"ל שמע בשם מה"ר אהרן הק' הי"ד שהניח לאכול בניו הקטנים בשר לאחר חצות כשחל ט"ב בשבת ולא מיחה בידם ועוד אמר שנראה לו היתר לנשים לטעום הקדירה אחר חצות וכו' עכ"ל ואם מיירי בשבת עצמה טעימת נשים בקדירה מאי עבידתה אלא בודאי מיירי בערב שבת. וסיים בלקט יושר, אבל אמר בשם מה"ר אנשיל מרפוק שמיחה בידם עכ"ל ומשמע שקאי על קטנים שמה"ר אהרן לא מיחה בידם ומה"ר אנשיל מיחה בידם וכל שכן שהיה מוחה בנשים. ואולם גם אין להוכיח מההגהות שלא כמגן אברהם כי אינו מבואר באיזה גיל היו בני מהר"א"ק, ומלשון לא מיחה בידם קצת משמע שהגיעו לחינוך.

ולדינא הדברים האלה תלויים במנהג וכתב בערוך השולחן שאין המנהג אצלנו להאכיל בשר לקטנים, וכל שכן בדורנו שרבו סוגי המזון למה להאכילם בשר דוקא. ומכל מקום במקום הצורך כמו עני שנותר לו בשר משבת ורוצה להאכילו לילדיו הקטנים יש לסמוך על המתירים.

יהודה הרצל הנקין

סימן ה

טבילת נשים לתשובה בערב יום הכפורים

בי"ה, ט' מרחשון תשנ"ד

לשואלת אחת

כדי לקבל עליהן הארת קדושת היום עכ"ל וכן בשו"ת רב פעלים חלק ד' סימן ט"ז העיד שנשי ובתולות ביתו היו טובלות, ובספר מועדים וזמנים השלם למתכר תושב ירושלים חלק א' סימן נ"ה כתב שאינן צריכות לטבול ושכן המנהג בכמה מקומות עכ"ל כלומר שבכמה מקומות נשים אינן טובלות ומשמע שברוב שאר המקומות שפיר ישנן נשים הטובלות. ומכל מקום רק מקצת נוהגות כן ובקריית משה בערב יו"כ טבלו השנה רק ע"ב נשים כולל בתולות שטבלו עם אמותיהן ונשים שבאו משכונות אחרות ששם המקוואות לנשים היו סגורות, ולעומת מאות גברים תושבי השכונה שטבלו. וברמ"א באורח חיים סוף סימן תר"ז לא

חן חן לך על שאספת הרבה מקורות ושאלת שאלות מפורטות. לע"ד כיון שמפורש במהרי"ל שנשים וגם בתולות היו טובלות בערב יום הכפורים והובא באחרונים ורק יש באחרונים שדימו מילתא למילתא מדברי הריב"ש לאסור ודימוי זה אפשר לדחות כמו שאבאר א"י"ה לכן אין למחות באלה הרוצות לטבול. ובמטה אפרים כתב שיש לנשים ובתולות לטבול ובספר בן איש חי הלכות שנה הראשונה פרשת נצבים אות ג' כתב שיש להן לטבול גם בערב ראש השנה

וכן משמע במהרי"ל שלכן הוזה אותה לטבילת גר עיי"ש והלא הגר מברך. ומיהו דוחק לאמר שכולם גרסו בברייתא כרב עמרם גאון, ועיין בשבלי הלקט סימן ש"י שכתב שמברכין על הטבילה בערב יום כפור כדרך כל בעלי תשובה או כדרך כל בעלי קריין עכ"ל ואילו שם ובסימן ש"ט גרס בברייתא כנוסח שלנו.

טעם ליטהר מקרי שייך באנשים ונערים ובנשים נשואות כמו שאמרו במשנה במסכת ברכות דף כ"ב עמוד א' נדה שפלוטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה צריכים טבילה עכ"ל פ"י מתקנת עזרא ועיין ברמב"ם הלכות אבות הטומאה פרק ה' הלכה ט' וי"א. ובספר מקראי קודש להגרצ"פ פראנק ז"ל חלק ימים נוראים סימן ל"ז פ"רש בדעת רב סעדיה גאון שהטבילה בעיזה"כ היא משום קרי ושכחותו יום בלבד לא נתבטלה תקנת עזרא ולכן מברכים, ועוד יש לפרש כמו שכתבו התוספות במסכת חולין דף קל"ו עמוד ב' בד"ה כרבי אלעאי שנהי שאינו חייב לטבול לקרין מכל מקום אם טובל מברך ולפי זה ניהא מה שכתב בשבלי הלקט שכל בעלי קריין מברכין. ואולם לע"ד קשה לפרש טעם רב סעדיה גאון משום תקנת עזרא שאם כן רק מי שראה קרי יברך ולא כל אחד ואחד ואינו משמע כן בדבריו, ומה שכתב בשבלי הלקט שמברכין כדרך כל בעלי תשובה או כדרך כל בעלי קריין הכי קאמר שמברך על התשובה או גם על הטהרה מקרין אבל בודאי אם לא ראה קרי אינו יכול לברך משום קרי לבד. ויש לדעת שטבילה לקרי אינה במקוה דוקא אלא מועיל לשפוך ט' קבים על הראש כמו שכתבו בארחות חיים וספר תשב"ץ סימן קכ"ב בשם מהר"ם ב"ב ובספר המנהיג סימן נ"ב והובא ברמ"א. ולהלכה כתבו בארחות חיים בהלכות ערב ראש השנה וכלבו סימן ס"ד ורא"ש וטור ואבודרהם שטובלים בערב יום הכפורים משום קרי בלא ברכה והוא הדין אין מברכים על טבילה לשם תשובה או על טבילת מומר.

וטעם להידמות למלאכים שייך רק לגברים לפי מה שכתב בהגהות למנהגי מהר"י טירנא ערב יום כפור אות קמ"ב, אין להן לנשים לטבול בעי"כ כי אין יכולין להיות כמלאכים וטעות היא בידן כי לא שייך האי טבילה לגבייהן עכ"ל והביאו במטה משה סימן תת"מ ומשם לאליה רבה סימן תר"ז סעיף קטן

הזכיר נשים ונראה שבימיו לא נהגו נשים לטבול וכן בערוך השלחן לא הזכיר נשים, ובמשנה ברורה סעיף קטן י"ז נתן מקום לטעות שמשמע שהמנהג הוא שנשים ובתולות טובלות וציין למגן אברהם ואולם במגן אברהם לא כתב אלא מדברי מהרי"ל ולא העיד שנהגו כן בדורות האחרונים.

והנה בטבילה בערב יום הכפורים נאמרו שלשה טעמים א' לתשובה וב' להיטהר מקרי וג' להידמות למלאכים. טעם תשובה שייך לכל בר מצוות איש ואשה נער ובתולה כמו שכתב במנהגי מהרי"ל הלכות ערב יום כפור, ובשבלי הלקט סימן רפ"ג באר הטעם בשם רבנו שמחה מאישפירא והובא בתניא רבתי סימן ע"ח וספר האגור סימן תתקכ"ד שכל השבים חייבים בטבילה עכ"ל והביא ראה מאבות דרבי נתן פרק ח' הלכה ח' עיי"ש ובמהרי"ל הביא כן בשם ירושלמי, וכוונתם שכמו שיש לטבול כשחוזרים בתשובה בכל עת הוא הדין לקראת יום כפור שהוא עת תשובה לכל.

ובסדר רב עמרם גאון כתב, ערב יום הכפורים טובל אדם או בשבע שעות או בשמונה שעות, ת"ר מצות וידוי יום הכפורים עם חשיכה אבל אמרו חכמים טובל אדם ביום הכפורים קודם שיכנס לאכול בסעודה ה' מפסיק בה ומתודה וכו' עכ"ל הרי שגרס בברייתא במסכת יומא דף פ"ח עמוד ב' שיש לטבול ומשמע שתקנו הטבילה משום תשובה בדומה לידוי. ומכאן לתשובת רב סעדיה גאון בתשובות הגאונים שערי תשובה סימן ר"ב והובא בטור אורח חיים סימן תר"ו, שכתב שכל אחד ואחד טובל בערב יום הכפורים ובעלייתו מלטבול מברך על הטבילה עכ"ל והקשו הרי"ץ גיאאות שם והרא"ש בסוף מסכת יומא שאין לברך על טבילה זו שאינה אלא מנהג ואין לה מקור בתלמוד ועיין בשו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תנ"ב, אכן אם רב סעדיה גאון גרס בברייתא כרב עמרם גאון ניהא ואם תקנו הטבילה לשם תשובה אתי שפיר גם לפי אבות דרבי נתן. ובנמוקי יוסף במסכת יבמות דף מ"ז עמוד ב' כתב שישראל שחטא ועשה תשובה טובל מדרבנן משום מעלה עכ"ל והובא ברמ"א ביורה דעה סוף סימן רס"ח ויש לפרש שבדוקא נקט מדרבנן כי תקנו הטבילה משום תשובה כמו שמשמע בברייתא שהביא רב עמרם גאון, וכן לדעת רבנו שמחה מאישפירא יש לברך על הטבילה משום תשובה

ט', וכן בראבי"ה סימן תקכ"ח ואור זרוע חלק ב' סימן רע"ז ומרדכי במסכת יומא רמז תשכ"ג הזכירו הדימוי למלאכים. ואילו ברא"ש ובטור כתבו שעיקר הטעם הוא משום קרי והדימוי למלאכים הוא סמך בעלמא וכן כתב הרמ"א שטובלים משום קרי.

ונמצא שלדעת הרבה ראשונים אין טבילת ערב יום הכפורים ענין לבתולות ופנויות על כל פנים כיון שלא שייכת בהן טבילה לקרי. ואפילו טבילת נשואות אינה נזכרת בראשונים בהדיא זולת במהרי"ל ולשון הראבי"ה והמרדכי נהגו פרושים לטבול וכו' עכ"ל מוציא מכלל רוב גברים כל שכן נשים, וכן ממה שכתבו בארחות חיים ובכלבו שנהגו כל ישראל לטבול בנהר עכ"ל וכן הוא בזהר פרשת פינתם דף ר"ד עמוד ב' בעיין בני היכלא בתשעה בירחא למעבד חזויותא ולמטבל בנהרא עכ"ל משמע שרק גברים טבלו כי אטו נשים טבלו בנהר לאור היום, ולשון כל ישראל עכ"ל שבארחות חיים ובכלבו יש לפרשו בגברים בלבד וכן מלשון רב סעדיה גאון כל אחד ואחד טובל בערב יום הכפורים עכ"ל אין ראיה שכולל גם נשים. ורק בתניא רבתי כתב בשם רבנו שמחה מאישיפירא שמברך ברכת הטבילה עד שלא יכנס למקוה או לנהר או לים עכ"ל ויש להגיה כן בשבלי הלקט סימן רפ"ג, ואזיל לשיטתו שטעם הטבילה הוא משום תשובה ושייך גם בנשים ולכן דקדק לכתוב שטובלים גם במקוה שהוא מקום צנוע באמצע היום.

ולע"ד כיון שמפורש במהרי"ל שנשים ובתולות היו טובלות והביאוהו גדולי האחרונים לכן על זה סמכינן. ומה שכתב בהגהות מנהגי מהר"י טירנא שאין לנשים לטבול כיון שאינן יכולות להיות כמלאכים יש לפרשו שאין להן לטבול בכוונה להידמות למלאכים כי אין זה שייך להן וזהו שכתב שטעות היא בידן מה שאין כן אם טובלות לשם תשובה מאי טעות איכא. ובוזה תביני דברי המגן אברהם שבסימן תר"י סעיף קטן ה' הביא מהמטה משה לגבי טבילה שנשים אינן יכולות להיות כמלאכים וכתב שלפי זה נשים אינן לובשות לבנים ביום הכפורים ואילו בסימן תר"ז העתיק דברי מהרי"ל שנשואות ובתולות טובלות בערב יום הכפורים ולא הזכיר דברי המטה משה, שאין כאן סתירה כי בסימן תר"י קאי על דברי הרמ"א שיש שנהגו ללבוש בגדים לבנים דוגמת מלאכי השרת עכ"ל ועל זה הביא שאין נשים יכולות להידמות

למלאכים, ואילו בסימן תר"ז מיירי לענין טבילה לשם תשובה ולא כדי להידמות למלאכים ובוזה גם המטה משה מודה.

ועוד שבעיקר סברת ההגהות לגבי טבילה ודברי המגן אברהם לגבי לבישת לבנים קשה לע"ד היכן מבואר שנשים אינן יכולות להיות כמלאכים לעניני יום הכפורים, כי מה שציינו האחרונים לילקוט שמעוני במשלי פרק כ"א והוא בויקרא רבה פרשה ל"א אות ה' שדרשו מעיר גברים וגו' שהמלאכים כולם זכרים ונקבה אין בהם, אין משם ראיה כי אין אנו באים להתדמות למלאכים מצד הזכרות שבהם אלא רק לעניני יום הכפורים ובוזה שפיר גם נשים יכולות להתדמות. ומפורש כן בפרקי דרבי אליעזר פרק מ"ז הובא באור זרוע וברא"ש, מה מלאכי השרת יחיפי רגלי כן ישראל יחיפי רגל ביום הכפורים מה מלאכי השרת אין להם קפצים כן ישראל עומדים על רגליהם ביום הכפורים מה מלאכי השרת אין בהן אכילה ושתיה כן ישראל כן ביום הכפורים וכו' מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא ביום הכפורים כן ישראל כן ביום הכפורים עכ"ל ברא"ש, ומבואר שלהרבה ענינים שפיר מדמינן נשים למלאכי השרת שהרי ביום הכפורים באכילה ושתיה והליכה יחף ונקיון מעוון אין חילוק בין גברים לנשים.

ומכאן לדברים רבה פרשה ב' אות ל"ז לענין אמירת בשכמל"ז בקול רם, ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת הן אומרים אותו בפרהסיא עכ"ל ופרש הלוש בסימן תר"ז שהם נקיים מקרי ושהוא המקור לטבילה בערב יום הכפורים וכן בשו"ת מהר"י ברונא סימן מ"ט תלה הדימוי למלאכים בנקיות מקרי, איברא מפרקי דרבי אליעזר משמע שנקיים פרושו נקיים מחטא ועיין היטב באור זרוע וברא"ש מהיכן נלמדת טבילה בערב יום הכפורים, ובין לזה ובין לזה אין ראיה להוציא נשים. ויש להביא ראיה שאין אנו פוסקים כהגהות מנהגי מהר"י טירנא ומטה משה, מאמירת בשכמל"ז בקול רם שהיא גופא התדמות למלאכים כמדרש חז"ל ואף על פי כן כל הנשים אומרות אותו בקול ולא נשמע מי שפקפק בזה.

ונבוא לדברי השדי תמד במערכת יום הכפורים סימן א' אות ו' שאסר לפנויות לטבול מחשש תקלה שלא תבואנה לזנות לאחר יום הכפורים כיון שנטהרו

בתוך ימי נידתה ולא חיישינן שיקל בה בעלה והוא הדין לדין כשטובלת בתוך ז' נקיים. ולכן אין למנוע מנשואות לטבול, ויפה עשו במקוה כאן שתלו שלט לנשים שהטבילה בערב יום הכפורים אינה מטהרת.

אמנם מטעם זה יש להתיר טבילה גם לפנויות כיון שבלי ז' נקיים אין הטבילה כלום, ולענין זה קיל פנויות יותר מנשואות כי בנשואות משכחת לן שבודאי אינן זכות וכגון שהגיעו ימי וסתה אחרי שהיתה טהורה וראתה רק יום אחד או שנים שאז מדין תורה טובלת אחרי ז' בלי ספירת ז' נקיים, מה שאין כן פנויות שאינן טובלות לנדתן אי אפשר שלא ראו ג' ימים רצופים במשך השנה ולעולם הן ספק זכות אם לא בנערה שראתה לראשונה יום אחד סמוך ליום הכפורים. ואף שאולי יש לחשוש בבתולה שתטעה שהטבילה מועילה בלי ז' נקיים שהרי לא למדה הלכות נדה, על כל פנים אין ראייה מהריב"ש כי לא נשאל בטבילה בלחוד אלא בתקון גדר של טהרה בפנויה ואין זה אלא על ידי שתפסיק בטהרה ותספור ז' נקיים ותטבול ככל הלכות נדה כמו שכתב שם. ולחוש שהפנויה תספור ז' נקיים מדעת עצמה קודם הטבילה הוא חשש רחוק וברשיעי לא עסקינן וגם בלי מקוה המבקשת ליטהר כדי לחטוא תיסע לים ותטבול בכגדים רפויים כמו ביורה דעה סימן קצ"ח סעיף מ"ו.

ועוד שונה נדוננו מנדון הריב"ש, כי שם נשאל האם לתקן תקנה כללית שהפנויות תטבולנה תמיד ובודאי יגיע מזה מכשול באיזשהו זמן ונמצאת התקנה מקלקלת, וכן בגמרא בזמן אותו התלמיד היה מנהג הנשים לטבול לטהרות כמו שמבואר בריב"ש וכדעת הרמב"ן והרשב"א ושלא כריטב"א מה שאין כן בטבילה פעם בשנה בערב יום הכפורים אין לחוש. וכן כתב בשו"ת רב פעלים שם בסוף התשובה שאין למחות בנשים הטובלות בערב ראש השנה ובערב יום הכפורים דאין זה דבר תמידי כאשר חשו בדורות האחרונים לדעת הרמב"ן ובטלו מנהגם עכ"ל, ומיהו סותר דברי עצמו שציין שם למה שכתב בחלק ג' סימן י"ב באשה שחלה בעלה ורצתה לטבול בתוך ז' נקיים כדי לשמשו ואסר לה מדברי הריב"ש הנ"ל אף על פי שמירי במניקה מסולקת מדמים שראתה פעם אחת על העד ולא בהיתר תמידי. וגם בשו"ת מהר"ם שיק חלק יורה דעה סימן שס"ד הביא מן הריב"ש אף על פי שזן בטבילת אשה בתוך אבלות

ממקור דמיהן. וקשה היאך דחה בסברה זו את דברי מהרי"ל וכיון שמהרי"ל לא חש לתקלה אף אנו לא נחוש, ואין לישב שמהרי"ל מירי במקום שכבר נהגו לטבול מה שאין כן במקום שלא נהגו הפנויות לטבול אין להתיר להן כי עדיין יקשה הלא יש לבטל מנהג המביא לידי קלקול כמו שכתב בשו"ת הרא"ש כלל נ"ה סימן י' והיאך לא ביטל מהרי"ל מנהג שלו. וצריך לאמר לדעת השדי חמד שבזמן ובמקום המהרי"ל שהיו הקהילות מסודרות וההורים השגיחו על בנותיהם וגם השיאו אותן סמוך לפרקן ולב כולם לשמים לא חשו לתקלה מה שאין כן בדורות אלה, וכן עיקר לע"ד שדבר זה נמסר לראות עיני רב המקום למנוע מפנויות לטבול אם יש לחוש לתקלה.

וחילון של השדי חמד הוא משו"ת הריב"ש סימן תכ"ה שנשאל למה לא תקנו טבילה לפנויות כדי שאנשים לא יכשלו בהן באיסור נדה והשיב אדרבה הדבר יביא למכשול שיקילו באיסור בעילת זנות וייחוד, והביא ראייה ממסכת שבת דף י"ג עמוד ב' בתלמיד שמת בחצי ימיו כיון שהיה ישן עם אשתו בקירוב בשר בימי ליבונה ופרשו בתוספות שהיו נוהגות לטבול בסוף ז' ימי נדות דאורייתא בשביל טהרות ובסוף ז' נקיים ליטהר לבעלה ואותו תלמיד אחרי שאשתו נטהרה מדאורייתא בטבילה ראשונה היה מיקל לנגוע בה ופרץ גדר חכמים ולכן נפטר. אך לפי זה מאי איריא טבילת פנויה בערב יום הכפורים תיאסר גם לנשואה לטבול באמצע ז' נקיים שלה כדי שלא יכשל בה בעלה, והוא מה שאמרתי לך בטלפון שאין לאשה לטבול בז' נקיים שלה ושוב ראיתי כן בספר אחד שרק נשואות טהורות יש להן לטבול בערב יום הכפורים.

אבל באמת זה אינו, כי בשלמא בזמן הגמרא שהיו בקיאים בין נדה לזבה ואף על פי שהחמירו לשבת ז' נקיים כדי שלא יטעו בין זו לזו מכל מקום אותו תלמיד ששימש תלמידי חכמים ידע שאשתו היתה נדה ולא זבה שלכן טבלה לאחר ז' מראייתה כדין תורה ולכן נכשל בה בימי ליבונה כיון שלא היתה אסורה אלא מדרבנן. מה שאין כן היום שרוב הנשים הן ספק זכות דאורייתא אין כאן מכשול אטו האשה ובעלה אינם יודעים שטבילה בלי ספירת ז' נקיים אינה כלום, ובאיסור תורה אין חוששים לתקלה וראייה מנדה שפלטתה שכבת זרע שטובלת מתקנת עזרא אפילו

בעלה ולא בדבר תמיד, והגם שלע"ד באמת אין ראייה מן הריב"ש לנדונים שלהם מכל מקום גם הם לא סמכו על הריב"ש לבד אלא צרפו ראיות אחרות עיי"ש.

ועוד כי הנה הריב"ש הביא מחדושי הרמב"ן במסכת שבת שם שבטלו הטבילה לטהרות בדורות האחרונים דהיא חומרא דאתי לידי קולא שיבואו בה לידי מכשול להקל באיסורא דרבנן עכ"ל הריב"ש ומבואר שבטלו הטבילות אף על פי שעדיין נהגו לאכול בטהרה כי אם כבר לא הקפידו על הטהרה מאי חומרא היא הלא היתה טבילה בלי טעם, וכן כתב בשו"ת רב פעלים חלק ד' שגם אם יש טעם לטבילה חוששין לתקלה ושלא כשו"ת מהר"ם שיק שם. לכן לע"ד יש לחלק שדוקא בטבילה להתיר איסור חמור חיישנן שמא יטעו להתיר גם איסורים קלים ויבואו לידי תקלה ולכן בטלו לטבילת טהרות, וכן הוא בנדון הריב"ש שעל ידי טבילה להתיר איסור כרת של נדה יקילו גם באיסורים קלים יותר וכן בכאר היטב באורח חיים סימן ש"ג סעיף קטן א' שכתב שאסור לבתולות לטבול מיירי בטבילה לנדות וכן נמי המעשה של שו"ת רב פעלים חלק ג' שלכן

לא התיר לאשה שבעלה חולה לטבול תוך ז' נקיים כדי לשמשו כי כיון שהטבילה מתרת אותה מדאורייתא חיישנן שיבוא עליה ויעבור על דרבנן. מה שאין כן נדה שפלטה שכבת זרע טובלת מדרבנן לפי תקנת עזרא כי מזה לא תבוא להקל בדאורייתא וכל שכן בטבילת ערב יום הכפורים שאינה באה להתיר כלום אלא היא לשם תשובה או טהרה בעלמא לא חיישנן לתקלה, ואפילו אם נטהרת ממילא מנדות דאורייתא וכמו ביורה דעה סימן קצ"ח סעיף מ"ח ואף על פי כן אין חוששין מרחיצה בימים*.

לכן מכל הטעמים האלה אין לפקפק במנהג נשים לטבול בערב יום הכפורים, וכבר כתבתי שיש לרב לאסור טבילת פנויות במקומו אם רואה שיש בדבר מכשול. וכעצה טובה ולא מן הדין אין לפנויות לטבול ללא אמותיהן כי אם מגיל עשרים שאז כבר עמדו על דעתן ואינן עושות לשם הרפתקאה וגם רחוק שיתחדש קלקול בגילן, וסמך לגיל זה שאז נענשת בידי שמים עיין במסכת שבת דף פ"ט עמוד ב'.

יהודה הרצל הנקין

* (הגיה) מיהו עיין להלן סימן כ"ט.

סימן ז

חיבור דופני הסוכה על ידי מסמרים

ב"ה, תשרי תשנ"ב

החשש שיבואו לאמר זה עומד וזה מעמיד וכשם שראוי להעמיד כך סוככים בו כלשון הרמב"ן והר"ן כי כולה ענין אחד, מה שאין כן לחבר הדפנות זו לזו שהסכך אינו נשען על גבי המסמרים כלל אלא על הדפנות והדפנות נשענות על הארץ ורק המסמרים מחברים את הדפנות שלא יתפרקו ויפלו חוצה הוי צדדי דמעמיד ובהכי לא דברו.

ולא הוצרך בחזון איש בד"ה לסמוך לדון בכותל ביטון שיש בו חוטי ברזל כמו שעושים היום אלא משום שתוטי הברזל הם בתוך הכותל לארכו או לרחבו והסכך שנשען על גבי הכותל נשען גם

העולם מביאים בשם החזון איש ז"ל שלכתחילה אסור לחבר דופני הסוכה זו לזו על ידי ברגים ומסמרים שהם מקבלי טומאה, ובספרים מציינים לחלק אורח חיים סימן קמ"ג אות ב'. ותמוה כי שם מיירי במשלב הכלונסאות בכותל במסמרים, שכיון שהסכך נשען על הכלונסאות והכלונסאות על המסמרים אינו נקרא מעמיד דמעמיד אלא מעמיד על ידי מקבלי טומאה גופא כי סוף סוף הסכך נתמך על ידי המסמרים. אבל מחיבור הדפנות להדי אינו מדבר כלל ובפשטות יש לחלק ביניהם, כי במה שהסכך נסמך עליו שייך